

החלטת ועדת האתיקה
בקובלנות נגד חבר הכנסת ניסים ואטורי, סגן יושב ראש הכנסת
בגין שימוש לרעה בסמכותו כיושב ראש ישיבת הכנסת
ובקובלנות הדדיות שהגישו חברי הכנסת ואטורי וכסיף בגין התבטאויות
מיום כ"ב באדר התשפ"ג – 15 במרץ 2023

פירוט הקובלנות

1. לוועדת האתיקה הוגשו שתי קובלנות נגד חבר הכנסת ניסים ואטורי, העוסקות בהתנהלותו כיושב ראש ישיבת הכנסת שהתקיימה בימים 6-7/3/2023. לטענתם של הקובלים, חבר הכנסת ואטורי ניצל לרעה את סמכותו כיושב ראש הישיבה במקרים הבאים:
 - א. חבר הכנסת אחמד טיבי קבל על שבעת שנאם במליאת הכנסת בשפה הערבית, הודיע לו חבר הכנסת ואטורי כיושב ראש הישיבה כי בהתאם לתקנון ולייעוץ המשפטי עליו לתרגם את דבריו, והפריע לו להמשיך לדבר. חבר הכנסת ואטורי קרא שלוש קריאות לסדר גם את חבר הכנסת קריב שהבהיר לו כי הדברים אינם נכונים.
 - בנוסף קבל חבר הכנסת טיבי על כך שלאחר האירוע, הוציא חבר הכנסת ואטורי הודעה לעיתונות בה ציין "סוף סוף מישחו מעמיד את המחבלים בכנסת במקומם".
 - ב. חברי הכנסת מסיעת חד"ש-תע"ל קבלו על שקטע את נאומו של חבר הכנסת כסיף, לאחר שהאחרון קרא ל"מרי אזרחי נגד ממשלת הדיקטטורה הפשיסטית העבריינית". חבר הכנסת ואטורי הורה לחבר הכנסת כסיף לרדת מן הדוכן, מבלי שקרא לו לסדר, ונהג לטענת הקובלים באפליה ברורה בין הקואליציה לאופוזיציה במהלך ניהול הישיבה.
2. בנוסף חבר הכנסת כסיף קבל על שביום 22/2/2023, במליאת הכנסת ובמהלך ויכוח ביניהם, קרא לו חבר הכנסת ואטורי "נבלה", "בן אדם שפל" ועל שאיים וניסה לתקוף אותו פיזית. מנגד, קבל חבר הכנסת ואטורי כנגד חבר הכנסת כסיף, על שקרא לו "פושע צמא דם".

תגובת חבר הכנסת ואטורי

3. חבר הכנסת הופיע בפני הוועדה.
4. **לעניין השפה הערבית**, טען חבר הכנסת ואטורי כי היתה זו אי הבנה שכן הוא העניק לחבר הכנסת טיבי את מלוא זכות הדיבור שלו ואף ניתנו לו מספר דקות נוספות. עוד ציין כי לא הוריד אותו מהדוכן ורק ציין כי עליו לתרגם. כן ציין כי שוחח עם חבר הכנסת טיבי מיד לאחר האירוע להסביר לו את עמדתו.
5. **לעניין ההודעה לעיתונות**, ציין חבר הכנסת ואטורי כי הדבר לא היה על דעתו והוא אף ביקש להוריד אותה, ושמדובר היה בתקלה, שכן איננו חבר כנסת ותיק ולא ידע את הכללים.
6. **לעניין הורדת חבר הכנסת כסיף לאחר שקרא למרי אזרחי** – חבר הכנסת ואטורי ציין שכסגן יושב ראש חדש, הוא כל הזמן מחפש ללמוד ותוך כדי דבריו בדק את המונח "מרי אזרחי". להבנתו, רוב השימושים במושג מרי אזרחי מכוונים למרי לא חוקי וכי זו היתה כוונתו של חבר

הכנסת כסיף. עוד ציין חבר הכנסת ואטורי שהתריע בפני חבר הכנסת כסיף טרם שהורידו מהדוכן.

7. לענין העימות בין חברי הכנסת ואטורי וכסיף מיום 22/2/2023 –

א. חבר הכנסת כסיף ציין לענין השימוש במלים "פושע צמא דם", כי היה זה חבר הכנסת ואטורי שקרא לו "נבלה" ו"בן אדם שפל", ופעל בניסיונות השתלחות אישיים, בהכפשות וביזויים, וכי אף נהם לעברו והשמיע קולות של חיות, ואיים עליו באלומות פיזיות. חבר הכנסת כסיף ציין כי לא שתק לנוכח הביריונית המילולית שהופגנה כלפיו, אולם יושב ראש הישיבה בחר להוציא את כסיף; בעת שפנה לצאת, טען חבר הכנסת כסיף כי חבר הכנסת ואטורי ניסה לתקוף אותו.

ב. חבר הכנסת ואטורי ציין לצד חופש הביטוי הרחב העומד לחברי הכנסת, הוא מצר על הדברים שאמר. עוד הסביר כי הוויכוח החל לאחר שביקש לברך את חיילי צה"ל, וזה לדברי חבר הכנסת ואטורי "היה הטריגר". כאב לשלושה ילדים חיילים, אמירות נגד חיילי צה"ל מהוות עבורו פגיעה אישית בו ובמשפחתו.

חבר הכנסת ואטורי הודה כי לא היה צריך להשתמש במילה "נבלה", אבל שצורת ההתבטאות של כסיף היתה מקוממת. עוד הדגיש שלא השמיע שום קול של חיה, וכי חבר הכנסת כסיף השתלח בו, מה שלבסוף הוביל לכך שהוא קם ואמר לו להתרחק.

דין

8. לאחר שהופיעו חברי הכנסת ואטורי וכסיף בפני הוועדה, עיינה הוועדה בפרוטוקול המליאה הרלוונטי ואף עיינה במספר חוות דעת של היועצת המשפטית שעסקו בנושאים שבנדון, הזמינות גם באתר הייעוץ המשפטי באתר הכנסת.

נאום בערבית

9. מעיון בפרוטוקול עולה שמיד לאחר שחבר הכנסת טיבי החל לנאום בערבית, קטע אותו חבר הכנסת ואטורי באומרו "לפי סעיף 41(ד) צריך לדבר בשפה מקובלת. לפי התייעצות שלי עם הייעוץ המשפטי של הכנסת, נאמר שעל חשבון הזמן שלך תתרגם את כל מה שאתה אומר בערבית בעברית לאחר מכן, על חשבון שלוש הדקות". לאחר שחבר הכנסת גלעד קריב טען שהדבר אינו נכון, התפתח ויכוח וחבר הכנסת ואטורי קרא את חבר הכנסת קריב לסדר. הוויכוח המשיך, תוך שחבר הכנסת קריב הודיע כי זה עתה שוחח עם היועצת המשפטית לכנסת שהבהירה כי אין הנחיה שכזו; מיד לאחר מכן, קרא חבר הכנסת ואטורי את חבר הכנסת קריב לסדר פעם שניה ושלישית, והוציאו מהמליאה; הוויכוח המשיך, תוך כדי נאומו של חבר הכנסת טיבי.

10. בהמשך לפניית של חברי כנסת, התייחסה בכתב היועצת המשפטית לכנסת מספר ימים לאחר מכן לסוגיית נשיאת דברים בשפה הערבית במליאת הכנסת, והוועדה אף עיינה בחוות הדעת במועד הדיון. בין היתר, צוין כי בתקנון אין כל התייחסות באיזו שפה יישאו בעלי התפקידים השונים את נאומיהם, וכי בחינה היסטורית מעלה כי נאומים בערבית נישאו בכנסת עוד בראשית ימיה. עוד עמדה היועצת המשפטית לכנסת על חופש הביטוי הרחב המוקנה לחברי

הכנסת וזכותם לפנות לציבור בוחריהם בשפתם, ומצד שני על זכותם של יתר חברי הכנסת להבין את הדברים – ועל כן ראוי לאפשר לחבר כנסת המעוניין בכך לתמצת את דבריו בשפה העברית במסגרת זמן קצרה.

11. הוועדה מוצאת לנכון לקבוע כי לא היה מקום להפריע בצורה זו לחבר הכנסת טיבי, ולא היה מקום לנהל את הוויכוח תוך כדי הזמן שהוקצה לחבר הכנסת טיבי.

הודעה לעיתונות

12. בנוסף, הוועדה רואה בחומרה את ההודעה לעיתונות שהפיץ חבר הכנסת ואטורי לאחר האירוע, בה כאמור ציין "סוף סוף מישחו מעמיד את המחבלים בכנסת במקומם". לא רק שלא היה מקום להתגאות בהתנהלות זו של חבר הכנסת ואטורי, מדובר בהתבטאות אסורה ולא מקובלת המהווה הפרה אתית גם בהתאם להחלטות עבר של ועדת האתיקה (למשל, החלטה מס' 15/20).

מרי אזרחי

13. מעיון בפרוטוקול עולה כי לאחר שחבר הכנסת כסיף שנאם אמר בין היתר "אני אחזור בקריאה למרי אזרחי נגד ממשלת הדיקטטורה הפשיסטית העבריינית, שהופכת את המדינה הזו לדיקטטורה על מלא", ביקש ממנו חבר הכנסת ואטורי שניהל את הישיבה לחזור בו מדבריו, מכיוון ש"זה לא מקובל בכנסת". התפתח ויכוח סביב השאלה האם ניתן לקרוא למרי אזרחי ולהשתמש במילה פשיסטים.

14. הוועדה אף עיינה בחוות דעתה של היועצת המשפטית לכנסת ביחס לאירועים אלו, שסקרה את סמכויות יושב ראש הישיבה ושיקול דעתו בהוצאת חבר הכנסת הנואם. ביחס לאירוע הספציפי, כתבה היועצת המשפטית לכנסת כי "כשיושב ראש הישיבה סבור שחבר הכנסת קורא לפעולה שעלולה להיות למעשה קריאה למעשים לא חוקיים או אלימים – ראוי שטרם החלטתו אם לקרוא את חבר הכנסת לסדר, יפעל לברר עימו אם יש בדבריו משום הפרת חוק (...) אם מהבהרת חבר הכנסת עולה שלא מדובר בקריאה להפר את החוק – נראה כי במצב זה אין מקום לקריאה לסדר או להוצאה מהמליאה".

15. מפרוטוקול הדיון עולה בבירור כי חבר הכנסת כסיף אמר מפורשות, תוך כדי התרחשותם של האירועים, כי איננו קורא להפר את החוק – והדברים פורטו אף בהחלטת הוועדה מס' 5/25 לרבות לענין עמדת חברי הוועדה החלוקה לגבי קריאה למרי אזרחי (סעיפים 11-12 להחלטה).

16. על כן, קובעת הוועדה כי חבר הכנסת ואטורי שגה בכך שהורה להוציא את חבר הכנסת כסיף, ללא שקרא אותו לסדר וללא שבירר עמו את משמעות הביטוי בו השתמש. חברי הוועדה התרשמו שלחבר הכנסת ואטורי לא היתה כוונה להשתמש לרעה בסמכותו לניהול הישיבה אך בפועל זו תוצאת התנהלותו.

"פושע צמא דם" ומנגד "נבלה בן אדם שפל"

17. ביום 22/2/2023 התגלע ויכוח במליאת הכנסת בין חברי הכנסת כסיף וואטורי. בעת שנאם מעל דוכן הנואמים אמר חבר הכנסת ואטורי, "אני מברך את חיילי צה"ל על הפעולה ההירואית היום בשכם. הצליחו לחסל עשרה מחבלים". חבר הכנסת כסיף ענה, "תתבייש לך. זקנים נהרגו", וחבר הכנסת ואטורי ענה, "חיילי צה"ל חיסלו עשרה מחבלים. כואב לך, אני יודע, אבל

אין מה לעשות". על כך קרא חבר הכנסת כסיף "תתבייש – פושע צמא דם, פושע צמא דם"; וחבר הכנסת ואטורי ענה לו, "מה אתה רוצה? תקשיב, אתה נבלה שיושבת פה בכנסת. מי רואה אותך ממטר בכלל? אתה בן אדם שפל".

18. כאמור, ביחס לאירוע זה הגישו חברי הכנסת ואטורי וכסיף זה כנגד זה קובלנות הדדיות. חבר הכנסת כסיף טען כי חבר הכנסת ואטורי התבטא נגדו במילים קשות, ואף ניסה לתקוף אותו והתפרע. חבר הכנסת ואטורי טען מנגד כי חבר הכנסת כסיף פלש למרחבו האישי, והקניטו במלים "טיפש, אפס".

19. הוועדה סבורה כי בעימות זה הפרו שני חברי הכנסת את כללי האתיקה, ומוצאת לנכון להביע את הסתייגותה מאירוע זה ומההשתלחויות ההדדיות של חברי הכנסת. התבטאויות כגון "נבלה" ו"צמא דם" אין להן מקום. חמורה אף העובדה שחבר הכנסת ואטורי השתמש בזכות הדיבור שהוקנתה לו, ומדוכן הנואמים בחר להשתלח בחבר הכנסת כסיף. לצד זאת, הוועדה לקחה לתשומת ליבה אף את העובדה שהוויכוח ביניהם החל משיח על חיילי צה"ל, והתבטאויות קודמות של חבר הכנסת כסיף בהקשר זה.

החלטת הוועדה

20. תפקיד יושב ראש ישיבת הכנסת מחייב התנהלות אחראית וממלכתית, באחידות ובשוויוניות כלפי חברי הכנסת.

21. ועדת האתיקה החליטה פה אחד כי בהתנהלותו בארבעת האירועים שהוזכרו, הפר חבר הכנסת ואטורי את כלל 2 לכללי האתיקה:

"חבר הכנסת ישמור על כבוד הכנסת וכבוד חבריה, ינהג בדרכי ההולמת את מעמדו ואת חובותיו כחבר הכנסת, וימנע משימוש בלתי ראוי בחסינויותו ובזכויותיו כחבר הכנסת"

22. הוועדה אף סבורה כי יש להתחשב בכך שהיועצת המשפטית לכנסת התייחסה כבר לשני המקרים והתייחסותה פורסמה בפומבי ובה הבהירה לחבר הכנסת ואטורי את גבולות ההתנהלות ואת דרך הפעולה הראויה.

23. הוועדה שקלה את תגובתו של חבר הכנסת ואטורי, ולקחה לתשומת ליבה את העובדה שציין כי הפנים את הבעייתיות שבהתנהלותו וציין כי הוא סגן יו"ר חדש ויתנהל בעתיד באופן ראוי והולם כלפי כלל חברי הכנסת. בהיותו סגן יושב ראש הכנסת הוועדה סבורה כי נכון יהיה שינצל את הבמה גם להבהיר את הדברים כאמור.

24. בנסיבות אלה, ובהתאם לסמכותה לפי סעיף 13ד(ד) לחוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, התשי"א-1951, החליטה הוועדה פה אחד להטיל על חבר הכנסת ואטורי סנקציה של **אזהרה**.

ההחלטה תונח על שולחן הכנסת.